

Vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland, 2005-2021

Hans Dagevos, David Verhoog, Peter van Horne en Robert Hoste

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland, 2005-2021

Hans Dagevos, David Verhoog, Peter van Horne en Robert Hoste

Dit onderzoek is uitgevoerd door Wageningen Economic Research in opdracht van en gefinancierd door Wakker Dier.

Wageningen Economic Research
Wageningen, september 2022

NOTA
2022-117

Hans Dagevos, David Verhoog, Peter van Horne en Robert Hoste, 2022. *Vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland, 2005-2021*. Wageningen, Wageningen Economic Research, Nota 2022-117. 12 blz.; 1 fig.; 3 tab.; 5 ref.

Deze nota geeft een overzicht van de vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland in de jaren 2005-2021. Het totale verbruik van vlees en vleeswaren per hoofd van de bevolking in Nederland ligt in 2021 op 76,1 kg (op basis van karkasgewicht). Dit betekent dat de daling in 2020 met bijna 2 kg ten opzichte van 2019 zich vrijwel heeft gehandhaafd in het 'tweede coronajaar' 2021. De hedendaagse cijfers blijven zodoende duidelijk op afstand van cijfers uit pre-coronajaren. De lichte toename in 2021 ten opzichte van 2020 wordt veroorzaakt door kleine stijgingen in het verbruik van roodvlees (varken en rund) terwijl witvlees (kip en gevogelte) een geringe daling laat zien.

Trefwoorden: vleesconsumptie; Nederland; vleesverbruik; foodservicesector; retail

Deze nota is gratis te downloaden op <https://doi.org/10.18174/577742> of op www.wur.nl/economic-research (onder Wageningen Economic Research publicaties).

© 2022 Wageningen Economic Research
Postbus 29703, 2502 LS Den Haag, T 070 335 83 30, E communications.ssg@wur.nl,
www.wur.nl/economic-research. Wageningen Economic Research is onderdeel van Wageningen University & Research.

Dit werk valt onder een Creative Commons Naamsvermelding-Niet Commercieel 4.0 Internationaal-licentie.

© Wageningen Economic Research, onderdeel van Stichting Wageningen Research, 2022

De gebruiker mag het werk kopiëren, verspreiden en doorgeven en afgeleide werken maken. Materiaal van derden waarvan in het werk gebruik is gemaakt en waarop intellectuele eigendomsrechten berusten, mogen niet zonder voorafgaande toestemming van derden gebruikt worden. De gebruiker dient bij het werk de door de maker of de licentiegever aangegeven naam te vermelden, maar niet zodanig dat de indruk gewekt wordt dat zij daarmee instemmen met het werk van de gebruiker of het gebruik van het werk. De gebruiker mag het werk niet voor commerciële doeleinden gebruiken.

Wageningen Economic Research aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Wageningen Economic Research is ISO 9001:2015 gecertificeerd.

Wageningen Economic Research Nota 2022-117 | Projectcode 2282100487

Foto omslag: Shutterstock

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Berekeningswijze	6
3	Vleesverbruik per hoofd van de bevolking	7
4	Vleesverkoop via retail- en groothandelskanaal in 'coronajaren' 2020 en 2021	9
	Bronnen en literatuur	11

1 Inleiding

Wakker Dier is geïnteresseerd in de omvang van de vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland en heeft Wageningen Economic Research benaderd dit opnieuw te berekenen. Wageningen Economic Research doet dit jaarlijks sinds 2015 (Verhoog et al., 2015). Ook heeft Wakker Dier gevraagd de huidige vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland te vergelijken met eerdere jaren, zodat trends in de vleesconsumptie zichtbaar worden.

Deze nota geeft in hoofdstuk 3 een overzicht van het vleesverbruik per hoofd van de bevolking in Nederland in de jaren 2005-2021 en maakt daarbij onderscheid naar de volgende vleessoorten: rundvlees, varkensvlees, schapen- en geitenvlees, paardenvlees, pluimveevlees en totaal vlees. Hieraan voorafgaand wordt in hoofdstuk 2 kort uiteengezet welke berekeningswijze hierbij gehanteerd is.

In hoofdstuk 4 ligt de concentratie op de vleesverkoop in respectievelijk het retailkanaal (supermarkten en slager/poeliers) en het groothandelskanaal (toeleverancier van de foodservicesector waaronder horeca, catering en dergelijke vallen) in de twee 'coronajaren' 2020 en 2021. Het retailkanaal representeert de binnenhuishoudelijke consumptie van vlees, het groothandelskanaal bedient zagezegd de vleesconsumptie buitenshuis. Gegeven de getroffen coronamaatregelen die ook de horeca en cateraars raakten is het relevant te kijken welke impact dit heeft gehad op de vraag naar vlees. In 2020 (Dagevos et al., 2021) bleek de hoeveelheid vlees die supermarkten en slaggers verkochten te zijn gestegen in vergelijking met het pre-coronajaar 2019. Zet deze trend door in 2021?

2 Berekeningswijze

Wageningen Economic Research gebruikt de systematiek van de voorzieningsbalansen om het vleesverbruik per hoofd van de bevolking te bepalen. Deze methodiek sluit aan bij de methode zoals die in het verleden tot 2012 is toegepast door de Productschappen voor Vee, Vlees en Eieren (PVE). Daarmee wordt de vleesconsumptie zo goed mogelijk benaderd. De methodiek komt erop neer dat het verbruik in een bepaald jaar wordt afgeleid van het aantal slachtingen van dieren, de invoer en uitvoer van vlees zoals die in de CBS-statistieken te vinden zijn en de voorraadmutaties. Bij deze mutaties gaat het om vlees dat wordt opgeslagen in bijvoorbeeld een koelhuis om later te worden geconsumeerd (voorraad wordt groter en verbruik dit jaar kleiner) of om vlees dat juist uit het koelhuis wordt gehaald om nu te worden geconsumeerd (voorraad wordt kleiner en verbruik groter). In de CBS-handelsstatistieken valt vlees uiteen in een groot aantal diersoorten en onderdelen van dieren, zoals schouders, achterdelen en ribstukken. Verder worden allerlei bewerkte vormen van vlees geregistreerd, zoals vers vlees, bevroren vlees, gedroogd vlees, gezouten vlees, hammen en vleeswaren. In totaal zijn meer dan 500 producten meegenomen, tot op een vrij gedetailleerd niveau. Producten waar vlees in zit verwerkt, zoals lasagne en kippensoep, zijn in deze berekeningen buiten beschouwing gelaten. Dat komt omdat het moeilijk is om op nationaal niveau te bepalen hoeveel vlees er in deze producten - die van verschillende fabrikanten afkomstig zijn - zit.

Voor voorraadmutaties van vlees bestaat geen bron die we kunnen gebruiken. Dat komt bij de berekeningen van voorzieningsbalansen voor andere producten dan vlees ook regelmatig voor; in zulke gevallen is het gebruikelijk dat de opstellers van de balans zelf een aanname voor de voorraadmutatie maken. In het geval van de voorzieningsbalans voor vlees is dat als volgt gedaan: we veronderstellen dat het binnenlandse verbruik bestaat uit directe consumptie en mutaties in de voorraad bij de industrie. Voor het bepalen van de directe consumptie wordt gebruikgemaakt van de trendmatige ontwikkeling van de buitenshuisconsumptie op basis van door Wageningen Economic Research bewerkte cijfers van marktinformatiebureau Foodstep en van de jaarlijkse mutatie van de aankopen door consumenten per vleessoort op basis van GfK-data. GfK-data zijn gebaseerd op de aankopen van levensmiddelen bij de detailhandel ((super)markten, slagerijen/poeliers) in Nederland door een panel van 6.000 personen. De voorraadmutaties (statische correcties) zijn uiteindelijk de resultante van totaal binnenlandsverbruik minus de directe consumptie.

Verder zijn de berekeningen alleen gericht op menselijke consumptie van vlees en vleesproducten. De consumptie van slachtbijproducten door (huis)dieren (zoals honden, katten, nertsen) is buiten beschouwing gelaten. Ten slotte betreffen de berekeningen vlees en vleesproducten zonder de eetbare slachtbijproducten, zoals lever en vetten. Deze werkwijze sluit aan bij de internationaal gangbare aanpak.

3 Vleesverbruik per hoofd van de bevolking

Het totale verbruik van vlees en vleeswaren (op basis van karkasgewicht) per hoofd van de bevolking in Nederland komt voor 2021 uit op 76,1 kg (tabel 3.1). Dit is een kleine stijging ten opzichte van de 75,9 kg in 2020. Van een terugkeer naar pre-coronacijfers is echter geen sprake. De daling in het 'eerste coronajaar' 2020 betekende een verschil van bijna 2kg ten opzichte van 2019 en het laagste cijfer sinds 2005, het eerste jaar waarop onze cijfers betrekking hebben. In het 'tweede coronajaar' 2021 blijft deze daling zogoed als gehandhaafd. Door heel dichtbij de 2020-cijfers te blijven keert het vleesverbruik in 2021 niet terug naar een niveau van de pre-coronajaren. Ook voor 2021 geldt derhalve dat het vleesverbruikscijfer lager ligt dan geboekt in de jaren 2005-2019.

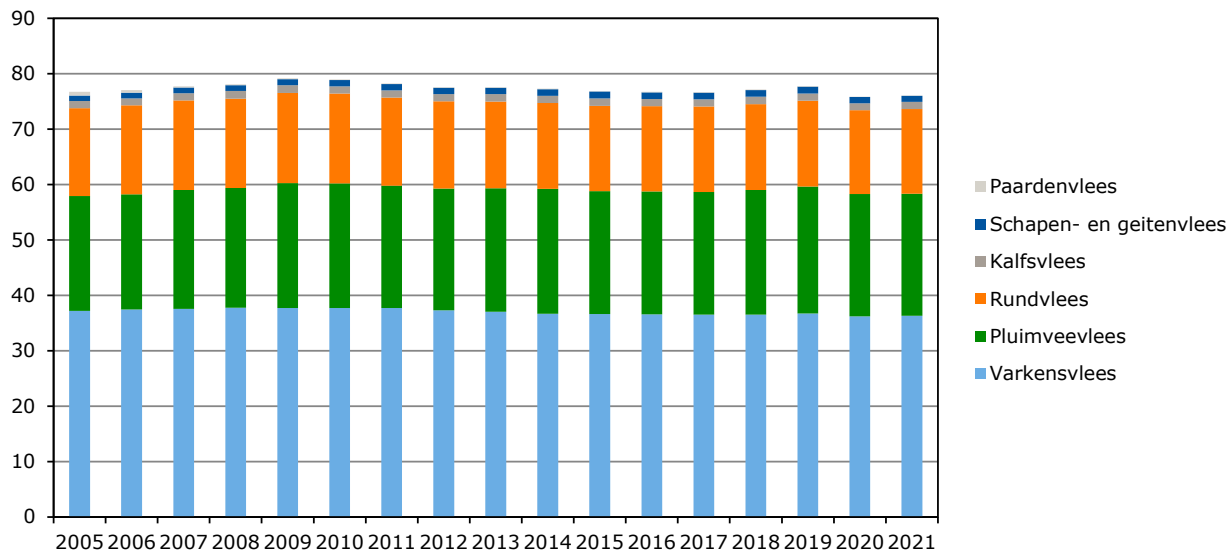
De lichte toename in 2021 ten opzichte van 2020 wordt veroorzaakt door kleine stijgingen in het verbruik van roodvlees (varken en rund) terwijl witvlees (pluimvee) een geringe daling laat zien. Dit is opmerkelijk omdat in de internationale markt eerder omgekeerde trends zijn waar te nemen. Hier gaat het namelijk om een duidelijk waarneembare evenals verwachte stijging in de consumptie van pluimveevlees (kip en gevogelte) en een varkens- en rundvleesconsumptie per hoofd waarvan de prognose is dat die de komende tijd respectievelijk stukt of daalt conform patronen die zich al aftekenen (OECD/FAO, 2022: 194). Voor wat de specifieke Nederlandse situatie betreft, kan de minimale daling (van 22,1 kg naar 22,0 kg) in het verbruik van pluimveevlees – los van een afrondingsverschil – te maken hebben met het feit dat de daling tussen 2019 en 2020 voor een groot deel veroorzaakt werd door een terugloop in het pluimvleesverbruik (van 22,9 kg naar 22,1 kg). De licht opwaartse lijn voor varkens- en rundvlees in 2021 ten opzichte van 2020 (0,3 kg in totaal) eindigt in beide gevallen onder het niveau van de jaren vóór 2019. De 2021-cijfers voor kalfs-, schapen- en geiten- en paardenvlees zijn onveranderd ten opzichte van 2020. Voor deze cijfers geldt dat ze al jaren achtereen zo goed als stabiele resultaten laten zien.

Tabel 3.1 Vleesverbruik a) per hoofd van de bevolking in Nederland, 2005-2021 (kg)

	Varkensvlees	Pluimveevlees	Rundvlees	Kalfsvlees	Schapen- en geitenvlees	Paardenvlees	Totaal vlees
2005	37,2	20,7	15,9	1,3	1,0	0,6	76,7
2006	37,4	20,8	16,1	1,3	1,0	0,5	77,1
2007	37,6	21,5	16,1	1,3	1,0	0,2	77,8
2008	37,8	21,6	16,1	1,4	1,1	0,1	78,1
2009	37,7	22,5	16,3	1,4	1,1	0,1	79,1
2010	37,7	22,5	16,2	1,3	1,1	0,1	79,0
2011	37,7	22,1	15,9	1,3	1,1	0,1	78,2
2012	37,3	22,0	15,7	1,3	1,1	0,1	77,6
2013	37,1	22,3	15,7	1,3	1,2	0,1	77,5
2014	36,7	22,5	15,5	1,3	1,2	0,1	77,3
2015	36,6	22,1	15,4	1,3	1,2	0,1	76,9
2016	36,5	22,2	15,4	1,3	1,2	0,1	76,7
2017	36,5	22,1	15,4	1,3	1,2	0,1	76,7
2018	36,6	22,5	15,5	1,3	1,2	0,1	77,2
2019	36,7	22,9	15,5	1,3	1,2	0,1	77,8
2020	36,2	22,1	15,1	1,3	1,1	0,1	75,9
2021	36,3	22,0	15,3	1,3	1,1	0,1	76,1

a) Op basis van karkasgewicht (gewicht met been).

Bron: CBS, berekening Wageningen Economic Research.

Figuur 3.1 Vleesverbruik a) per hoofd van de bevolking in Nederland, 2005-2021 (kg)

a) Op basis van karkasgewicht (gewicht met been).

Bron: CBS, berekening Wageningen Economic Research.

4 Vleesverkoop via retail- en groothandelskanaal in 'coronajaren' 2020 en 2021

Eerdere cijfers lieten voor het coronajaar 2020 een duidelijke stijging zien in de vleesverkopen bij supermarkten en slagers/poeliers (Dagevos et al., 2021). Dit was een voorziene beweging in de markt vanwege de coronacrisis (Dagevos et al., 2020). De overheidsmaatregelen die immers getroffen zijn door de coronapandemie treffen de horeca en catering hard. De maatregelen betekenden periodes waarin de deuren gesloten moesten blijven, beperkte openingstijden of toegang in (bedrijfs)restaurants en andere eetgelegenheden voor een beperkt aantal gasten. In 2020 waren deze langdurig aan de orde. Als buitenshuis de mogelijkheden om vlees te eten beperkt zijn, laat het zich raden dat de buitenhuishoudelijke consumptie van vlees terugloopt en mensen hun toevlucht tot supermarkt of slager/poelier nemen om te voorzien in vlees voor binnenhuishoudelijke consumptie. Deze verwachtingen vonden bevestiging (Dagevos et al., 2021).

Nu we in het vorige hoofdstuk hebben gezien dat de vleesverbruikscijfers voor 2021 nauwelijks verschillen van die van 2020, is het niet vreemd te verwachten dat de vleesverkopen via het retailkanaal (supermarkten en slagers/poeliers) ook redelijk vergelijkbaar zijn gebleven met het 2020-niveau. Immers, 2021 is feitelijk toch aan te merken als het tweede coronajaar. De getroffen maatregelen zijn weliswaar minder zwaar dan in 2020, maar ook in de eerste helft van 2021 en aan het slot van dit jaar was er sprake van gehele en gedeeltelijke horecasluitingen, van beperkte openingstijden van terrassen en vervroegde sluitingstijden, van mondkapjesplicht, van vaste zitplaatsen, van coronatoegangsbewijzen en van een kerstvakantie met een volledige lockdown zodat het jaar 2021 afsloot op een wijze waarmee het was begonnen. Ondanks de gelijkens tussen de vleesverbruikscijfers van 2021 en die van 2020 (tabel 3.1) en ondanks de coronamaatregelen in beide jaren, zien we in 2021 een opvallende daling in de vleesverkopen in het retailkanaal (tabel 4.1). De gestegen verkoop van vers vlees en vleeswaren in 2020 ten opzichte van 2019 verdwijnt voor het grootste deel weer in 2021, om uit te komen op een iets hogere vleesverkoop ten opzichte van 2019 – met uitzondering van varkensvlees(waren). Per saldo zijn de vleesverkopen in het retailkanaal voor een groot deel dus weer terug naar de cijfers uit het pre-coronajaar 2019. In het retailkanaal is dus duidelijk minder vlees verkocht in 2021 dan in 2020. De 2020-groei cijfers hebben plaatsgemaakt voor krimp cijfers in 2021 – met uitzondering van een miniem plusje voor rundvlees.

Tabel 4.1 Vleesverkopen via retailkanaal

	2019	2020	2021	2020 : 2019	2021 : 2020	2021 : 2019
Totaal vlees	530.946	555.827	536.445	104,7%	96,5%	101,0%
Pluimvee	131.876	142.470	139.025	108,0%	97,6%	105,4%
Varkensvlees	279.838	285.059	269.058	101,9%	94,4%	96,1%
Rundvlees	117.740	126.646	126.847	107,6%	100,2%	107,7%
Overig vlees	1.492	1.653	1.516	110,8%	91,7%	101,6%

Bron: GfK, bewerking Wageningen Economic Research (huishoudelijk volume in kilogram * 1.000).

Na het zien van deze ontwikkeling is het vervolgens niet vreemd te vermoeden dat de meer ruime mogelijkheden voor de horeca in 2021 in vergelijking met 2020 erin resulteren dat in het groothandelskanaal (toeleverancier van de foodservicesector, waar horeca en catering onder andere toe behoren) in 2021 weer meer vlees is verkocht dan in 2020. De verschuivende vleesvraag van horeca naar retail in 2020 zou dan weer (deels) terugschuiven van retail naar horeca in 2021. De afnemende vleesverkoop in de retail (tabel 4.1) wijst in die richting. Is in het groothandelskanaal een soortgelijke aanwijzing te vinden?

Het simpele antwoord is 'ja'. Tabel 4.2 laat zien dat de vleesverkopen in het groothandelskanaal gestegen zijn in 2021 ten opzichte van 2020. Dit wijst inderdaad op een naar de horeca terugkerende vleesvraag

zodra beperkende maatregelen vanwege corona zich verlichten. Tegelijkertijd betekenen deze groeicijfers in het groothandelskanaal in 2021 nog lang geen terugkeer naar 2019-cijfers. De daling in 2020 is groter dan de stijging in 2021 (zie ook Van Haperen, 2022: 4, 16). In het retailkanaal daarentegen is de stijging in 2020 grosso modo groter dan de daling in 2021 waardoor in 2021 de 2019-cijfers juist over het algemeen worden overtroffen. Wat in het antwoord op de gestelde vraag dus moet worden meegenomen is dat veranderingen in en tussen het retail- en het groothandelskanaal een wat andere betekenis hebben voor een vergelijking tussen de coronajaren 2020-2021 enerzijds en 2021 en het 'gewone' jaar 2019 anderzijds.

Een andere nuance die aangebracht mag worden is dat we te maken hebben met data(bronnen) van verschillende signatuur (hoeveelheden versus omzetcijfers). We zetten retail- en groothandelskanaal hier naast elkaar, maar realiseren ons dat dit niet gebeurt op basis van uniforme data. De bedoeling ervan gaat daarom niet verder dan het beeld van ontwikkelingen in de vleesmarkt vanuit deze beide invalshoeken in te kleuren. Bovendien wordt aangetekend dat de omzetcijfers in vlees door grote fastfoodketens buiten de gebruikte groothandelsdata vallen. De dekking van de foodservicesector is dus niet compleet.

In de jongste *Agricultural outlook* (OECD/FAO (2022: 190) wordt gesteld:

'The shift in meat consumption from foodservice to home cooking that occurred during the COVID pandemic is expected to be short term and will revert to prior expenditure patterns as restrictions are lifted.'

Nu zojuist de twee verschillende verkoopkanalen samen de revue zijn gepasseerd, zijn we in staat om te beoordelen dat deze verwachting inderdaad goede kans maakt om uit te komen, maar op dit moment nog wat voorbarig is en niet automatisch hoeft te leiden tot een terugkeer van de situatie vóór corona.

Tabel 4.2 Vleesverkopen via groothandelskanaal

	2019	2020	2021	2020 : 2019	2021 : 2020	2021 : 2019
Totaal vlees	365.250	254.257	285.956	69,6%	112,5%	78,3%
Pluimveevlees	106.082	67.176	82.172	63,3%	122,3%	77,5%
Varkensvlees	64.675	50.471	55.402	78,0%	109,8%	85,7%
Rundvlees	141.705	95.662	106.925	67,5%	111,8%	75,5%
Overig vlees	52.788	40.947	41.457	77,6%	101,2%	78,5%

Bron: ProVeg/Foodstep, bewerking Wageningen Economic Research (omzetcijfers in *1.000 euro).

Bronnen en literatuur

Dagevos, H., Verhoog, D., van Horne, P. en Hoste, R. (2020). *Vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland, 2005-2019*. Wageningen: Wageningen Economic Research. <https://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/fulltext/531409>

Dagevos, H., Verhoog, D., van Horne, P. en Hoste, R. (2021). *Vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland, 2005-2020*. Wageningen: Wageningen Economic Research. <https://edepot.wur.nl/554413>

Hapereen, M. van (2022). *Dierlijk en plantaardig in de foodservice: inkoopcijfers 2016-2021*. Proveg/Foodstep. <https://drive.google.com/file/d/1R7VNjDBbs7pGveGsgwV80wVloyNDG9pS/view>

OECD/FAO (2022). *OECD-FAO Agricultural Outlook 2022-2031*. Parijs: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/f1b0b29c-en>

Verhoog, D., Wijsman, H. en Terluin, I. (2015). *Vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland, 2005-2014*. Den Haag: LEI-Wageningen UR. <http://edepot.wur.nl/359425>

Wageningen Economic Research
Postbus 29703
2502 LS Den Haag
T 070 335 83 30
E communications.ssg@wur.nl
wur.nl/economic-research

NOTA 2022-117

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen Wageningen University en gespecialiseerde onderzoeksinstituten van Stichting Wageningen Research hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 7.200 medewerkers (6.400 fte) en 13.200 studenten en ruim 150.000 Leven Lang Leren-deelnemers behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.

To explore
the potential
of nature to
improve the
quality of life

Wageningen Economic Research
Postbus 29703
2502 LS Den Haag
T 070 335 83 30
E communications.ssg@wur.nl
wur.nl/economic-research

Nota 2022-117

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen Wageningen University en gespecialiseerde onderzoeksinstituten van Stichting Wageningen Research hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 7.200 medewerkers (6.400 fte) en 13.200 studenten en ruim 150.000 Leven Lang Leren-deelnemers behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.

